

Dolenjski list

Glasilo Osvobodilne fronte okrajev Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Trebnje

Leto II. — Stev. 21

NOVO MESTO, 26. maja 1951

Izhaja tedensko

Milijarde v smeteh

Splošno pomanjkanje surovin je v zadnjih mesecih predmet neštetihih člankov in razprav v vseh časopisih sveta. Vrsta mednarodnih konferenc v Evropi in Ameriki skuša omiliti grozeče pomanjkanje starega železa, volne, papirja, kavguka, bombaža in pod. Cene surovin na svetovnem trgu neprestano naraščajo. — Posledice korejske vojne in kopičenja zaloga najvažnejših surovin v najbogatijih državah prizadevajo v prvi vrsti manjše države. Tako se je n. pr. dvigala cena bombaža od junija 1950 do marca 1951 takole: 142%, 197%, 226% in 332 odstotkov. Volna se je podražila v istem razdobju od 273 odstotkov na 310 odstotkov, juta za 172 odstotkov, loj 250%, kokosovo olje 154%. Sulfidna celuloza, osnovna surovina za papir, se je podražila za 236 odstotkov, star papir za 179 odstotkov, odpadki barvastih kovin za 179 odstotkov, staro železo za 120 odstotkov itd. Države, ki te surovine uvažajo, so v zadnjih mesecih občutno podražile tekstilne, kovinske, gumijaste in kemične izdelke, papir, maščobe itd.

»Križa surovina« in nagli skoki cen, na drugi strani pa zmanjševanje uvoza iz bogatih dežel, vse to sili gospodarstvenike vseh držav, da posvečajo zbiranju in čimboljše izkoriščanju najrazličnejših odpadkov vedno večjo pozornost. Odpadki iz proizvodnje in široke domače potrošnje (volnene in bombažne cunjice, ostanke lanenih in jutastih tkanin, steklo, kosti, star papir, železo in pod.) nadeščaajo v vedno večji meri uvoz dragocene surovin. Industrijsko najbolj razvite države — Amerika, Švedska, Anglija, Svica itd. — ki so že v normalnih časih redno zbirale odpadke, so razvile v zadnjih mesecih široko propagando za zbiranje najrazličnejših odpadkov. V Ameriki se n. pr. poklicno peča z zbiranjem odpadkov 40.000 ljudi, ki so samo lani zbrali za nad 4 milijarde vrednosti odpadkov. Letos se bo v Ameriki ta vsota dvignila na 5 milijard dolarjev! Ameriški načrt, po katerem naj bi letos ameriški zbrali 60 milijonov ton železnih in drugih odpadkov, 20 milijonov ton starega papirja, nad 900.000 ton bakrenih odpadkov itd., govori dovolj jasno, da zbiranje odpadkov ni znak siromaštva, temveč pomemben gospodarski ukrep.

In kako je pri nas?

Napačna in škodljiva sramežljivost

»Kaj bi s temi smeimi, saj nismo berači, da bi jih zbirali...« Takšne in podobne besede lahko pri nas še dostikrat slišiš, kadar nanese beseda na zbiranje in izkoriščanje odpadkov. Tako gledanje na odpadke, v katerih moramo videti izredno važen dopolnilni vir surovin, je skrajno škodljivo. Če zbirajo industrijske in domače odpadke najnaprednejše države na svetu, ki imajo nekaterih surovin veliko več kakor mi, potem moramo uvideti, da naša, žal le še vse prepogosta sramežljivost in malomarnost, ni na mestu.

Od leta 1947 do 1950 so naša odkupna podjetja s pomočjo organizacij OF oziroma ljudske fronte v Jugoslaviji zbrala 25.000 ton tekstilnih odpadkov, 49.000 ton starega papirja, 9832 ton stare gume, 9030 ton steklenih odpadkov, 15.983 ton surovih kosti, 337 tisoč 556 ton starega železa, 20.000 ton litega železa in 12.400 ton raznih obarvanih kovin oziroma njihovih odpadkov. Vrednost teh surovin znaša eno milijardo 400 milijonov dinarjev po dosedanjih nižjih enotnih cenah. V odkupnih podjetjih za odpadke je delalo doslej približno 1500 ljudi. Po statističnih podatkih pa nismo odkupili niti v teh letih polovico vseh razpoložljivih odpadkov. Dočim se vrača v inozemstvu približno 80% odkupljenih surovin v odpadkih nazaj v industrijo, je po podatkih Sveta za predelovalno industrijo vlade FLRJ ostalo nepredelanih v letih 1947—1950 v naši državi surovin v odpadkih za približno 2 milijardi 820 milijonov dinarjev.

Dejstvo, da doslej zbiranju odpadkov in surovin, ki se skrivajo v njih nismo posvetili potrebne skrbi, je dokaz naše nekulturnosti in ekonomičnega gledanja na gospodarstvo kot celoto. Je to hkrati tudi dokaz naše gospodarske zaostalosti in problem vzgoje naših množic. Če zbirajo državljani bogatejših držav redno odpadke v svojih gospodinjstvih, podjetjih in tovarnah in jih oddajajo podjetjem za promet z odpadki, potem nam mora postati razumljiva skrb naših gospodarstvenikov, da se vrne industriji vsak kilogram uporabnih odpadkov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

= Zdrav otrok je naša bodočnost =

Spet smo pred Tednom matere in otroka, ko se bomo bolj kakor sicer spet spomnili na naše velike dolžnosti, ki jih imamo do naših mater in otrok.

Da bi naloge letošnjega Tedna matere in otroka čimbolje izpolnili, je bil v novomeškem okraju pri svetu za socialno skrbstvo že postavljen poseben odbor, ki bo skrbel za to, da bo sleherni človek v okraju seznanjen s pomenom tega tedna. — Zdravstveni delavci iz Novega mesta so že sestavili načrt dela za dni letošnjega tedna. Glavno skrb bodo posvetili zdravstveno ogroženim krajem. Zdravstvena predavanja bodo v Poljanah, Globodolu, Mirni peči, Gor. Susicah, Ratju, Sela-Hinjah, Smihelu pri Zužemberku, Dolžu, St. Petru, Gabrju, Smarj, Toplicah in v Smarju. Pred predavanji v teh krajih bodo obiski in zdravniški pregledi v vseh okoliških vaseh.

Zdravniški pregledi bodo tudi na šolah, prav tako tudi predavanja o negi dojenčkov in o splošni higieni. Podoželsko učiteljstvo, krajevni zdravstveni aktivisti in ostali naj sodelujejo pri predavanjih, hkrati pa naj pripravijo smiselne prosvetne prireditve. Posebna skrb naj bo posvečena krajem, ki so zelo oddaljeni od središč. Prav v vaseh, kjer je nepoučenost ljudi največja in kjer higienne razmere niso ugodne, je največja umrljivost dojenčkov v prvih mesecih in letih življenja.

Glavno pomoč bodo nudile odborom za Teden matere in otroka vsekakor organizacije AFZ. Teden naj poživijo vrste naših ženskih organizacij, pomagali pa bodo k večjim uspehom tudi pionirski sveti, ostale množične organizacije itd. V socialistični domovini mora biti vsa naša skrb posvečena materi in otroku.

Kje se bo pokazala ta skrb? Vsekoda bo lahko sodeloval, saj bo treba dati priznanja partizanskim materam, ki so vzgojile zavedne otroke, ki so za ceno krvi služili domovini, ko je bila stiska največja. S skrbjo za matere in otroke bomo izrazili naše spoštovanje pred materinstvom žena, ki imajo mnogo otrok; materam, ki so potrebne pomoči in socialne zaščite, bomo pomagali, prav tako šibkim otrokom. Pripravimo vesele dneve našim materam, da bodo začutili praznično razpoloženje, pripravimo čimveč veselja otrokom! Odprimo jim otroške živ-zav sejme, srečolove, tombole, rajanje, pojdimo z njimi na izlete, poščimo male igralce in pevce pripravimo jim igrišča, sezonske vrtnice, ki naj razbremenijo predvsem kmečko ženo. Pripravimo se za dnevno letovanje otrok — plačilo nam bo srečen smeh otroških očk.

Novomeški pripravljalni odbor za Teden matere in otroka je sklenil napovedati tekmovanje okrajem Trebnje, Črnomelj in Krško v naslednjih točkah:

1. v katerem okraju bo organiziranih največ zdravstveno-prosvetnih predavanj z največjo povprečno udeležbo;

Odlikovanje zaslužnih delavcev pri Lesno-industrijskem podjetju

Med 600 odlikovanimi delavci v Sloveniji so tudi trije delavci Lesno-industrijskega podjetja v Novem mestu: sekač Jože Henigman, brigadir in sekač Matija Vidic in gaterist Ivan Kramaršič. Odlikovanci, ki so večkratni udarniki podjetja, so med najboljšimi delavci na Rogu in v dolini Krke.

Jože Henigman že 30 let vrti sekiro, v kateri mu je le malokdo kos. Je 13-kratni udarnik, ki je že lani v juniju izpolnil svoj prvi petletni plan in uspešno dela za drugo petletko.

Vsa stranska dolina pozna znanega delavca Matijo Vidica, ki je tudi že lani v juniju izvršil prvi petletni plan. Je discipliniran in vreden gozdni delavec, da malo takih. Nič ni čudnega, da je bil za svoje požrtvovalno delo izvoljen za predsednika delavskega sveta Lesno-industrijskega podjetja Novo mesto.

Gaterist Ivan Kramaršič je med najboljšimi žagarji Dolenjske, ki vestno izpolnjuje vse svoje dolžnosti.

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je podelil imenovanim delavcem udarnikom medalje dela III. stopnje, ki so jim bile izročene na zadnjem množičnem sestanku. Vsi delavci podjetja so ponosni na tovaršice, ki so prejeli visoka priznanja od našega najvišjega vodstva in jim želijo pri nadaljnjem delu novih uspehov.

Franc Markovič

ČLANI OF, SINDIKATOV, MLADINA, SOLE, ZADRUGE NA VASI:

V Tednu zbiranja odpadkov od 27. maja do 3. junija preglejte podstrešja, shrambe, dvorišča, okolico vaših krajev in poslopij — in zberite vse odpadke, ki lahko služijo kot surovina naši industriji vsak košček starega železa, drugih kovin, starega papirja, krp, črepinj stekla, stare gume, kosti — vse to šaka na ponovno predelavo, da bo na trgu čimveč izdelkov za široko potrošnjo!

2. v katerem okraju bo prirejenih največ prireditev za razveselitev otrok;

3. v katerem okraju bodo potrebne matere dobile največ pomoči;

4. kateri okraj bo dobil največ rednikov za otroke, ki prihajajo iz mladinskih domov;

5. kateri okraj bo v Tednu matere in otroka odprl največ otroških igrišč, sezonskih vrtnic za kmečke delovne zadruge in ostalih;

6. v katerem okraju bo sodelovalo v pri-

pravah za Teden matere in otroka največ ljudi, organizacij, društev itd.

Tekmovanje naj zajame sleherni vas, vsako hišo, družino in sleherni ženo, Teden matere in otroka pa naj bo samo uvod v stalen način našega prizadevanja za vedno širšo in globljo zdravstveno prosveto in izboljšanje higienjskih razmer delovnega človeka na vasi in v mestu.

Le zdrav in krepak otrok je naša bodočnost!

S Titovo štafeto je ljudstvo Dolenjske tudi letos poslalo svojemu najdražjemu tovarišu, junaku narodnoosvobodilne borbe, velikemu učitelju in voditelju jugoslovanskih narodov maršalu Josipu Brozu — Titu najiskrenejšje pozdrave in čestitke k rojstnemu dnevju, prepletene z najgloblji željami, da bi nas še dolgo vrsto let vodil k novim zmagam v edinstveni herojski borbi za svobodno, samostojno in od celega sveta spoštovano socialistično domovino Jugoslavijo.

Naj živi ljubljenec jugoslovanskih narodov — tovariš Tito!

ČLANI OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

Zaključeno je tekmovanje lokalnih listov OF Slovenije

Komisija za agitacijo in propagando pri Izvršnem odboru OF Slovenije je te dni objavila uspehe 6-mesečnega tekmovanja dopisnikov lokalnih listov frontnih glasil. Izmed 22 nagrajenih dopisnikov v Sloveniji so prejeli nagrade za poslane članke tudi naslednji dopisniki lista:

1. Ljotje Zupanc, ravnatelj nižje gimnazije v Podzemlju, za reportažo »Ljudstvo naj odloča« (objavljena v 6. števil.) — 1.000 din.

2. Franc Vodnik, mladinec iz Dol. Nemške vasi pri Trebnjem, za poročilo: »Trebnjski frontovci bodo tekmovali z okrajem Črnomelj, Grosuplje in Novo mesto« (objavljeno v 6. števil.) 500 din.

3. Regina Fir, sivijska v Metliki, za članek: »Zadružniki v Metliki so zadovoljni z obračunom« (objavljen v 8. števil.) — 500 din.

4. Peter Romanič, Novo mesto, za članek: »Če se bencin spremeni v žganje, žganje v vodo, upanje v razočaranje...« (objavljen v 13. števil.) — 500 din

Tekmovanje urednikov frontnih glasil, ki je obstajalo v dviganju vsebine in oblike lokalnih listov, njihove pestrosti in aktualnosti, v skrbi za rast nazornosti in preprečevalnosti listov ter razširitvi mreže stalnih dopisnikov, se je zaključilo z naslednjimi uspehi:

1. mesto: GRADIMO — glasilo OF Ljubljane

2. mesto: DOLENJSKI LIST — glasilo OF dolenjskih okrajev

3. mesto: NOVA GORICA — glasilo OF za Goriško

4. mesto: JESENISKI KOVINAR — glasilo OF Jesenic in radovljanskega okraja

Obiščite razstavo desetletnice OF v Ljubljani!

Pismo dolenjskih brigadirjev iz Banja Luke

Proti koncu aprila je odšla iz Trebnjega na gradnjo proge Dobož—Banjaluka III. slovenska mladinska delovna brigada »Mihe Marinka«, sestavljena iz mladine šestih dolenjskih okrajev. Z njo je odpoval kot član brigade tudi naš stalni dopisnik iz okraja Trebnje tovariš Franc Vodnik, ki nam je poslal z mladinske proge naslednji dopis:

»Že o samem potovanju v Bosno bi lahko veliko napisal, toda zato primanjkuje časa in prostora v listu. Mimogrede naj omenim, da smo se iz Banja Luke odpeljali s tovornimi avtomobili v 25 km oddaljeni IV. oddelek mladinske proge Dobož—Banja luka. Namestili smo se v prijazni dolinici med nizkimi griči, močno podobnimi našim dolenjskim gričom. Barake smo našli že postavljene in tudi okolica je bila že kar dobro urejena. To je napravilo na nas najboljši vtis. Seveda smo si tu pa tam še kaj uredili po svojem okusu, zlasti pa smo okrasili prostore za prvi maj.

Komaj smo čakali tretjega maja, ko smo šli prvič na delo. Delamo v kamnolomu; že takoj prve dni smo prejeli desetdnevno nalogo: odvoz 1900 kubičnih metrov kamenja in 300 kubičnih metrov zemlje. Da bo naše

Duh svobode še vedno živi v ljudstvu

Ob desetletnici narodnoosvobodilnega boja jugoslovanskih narodov je dal znani ameriški napredni delavec in publicist George Seldes dopisniku Tanjuga tole izjavo:

»Gibanje odpora v Jugoslaviji je bilo eden največjih dogodkov v sodobni zgodovini, homerska epizoda našega časa.

Duh svobode, ki je dobil krila pred desetimi leti, še vedno živi v ljudstvu. Jugoslovani še naprej dokazujejo svetu, da je svoboda vredna vseh žrtvev in da jo je mogoče obdržati samo z nenehnim odporom proti vsem njenim sovražnikom.

Sleherni, ki je sodeloval pri jugoslovanskem odporu, je vreden danes čestitk svobodnih ljudi z vsega sveta,« je dejal na koncu Seldes.

„Pionir“ je prispeval 100.000 din za Dom tržaških Slovencev

Delovni kolektiv gradbenega podjetja »Pionir« v Novem mestu, ki je med našimi najboljšimi podjetji v republiki — podjetje si je priborilo naslov zaslužnega kolektiva LRS, prehodno zastavo resornega ministrstva in v trajno last zastavo Glavnega odbora OF Slovenije v 6-mesečnem tekmovanju — se je med prvimi na Dolenjskem odzval klicu tržaških Slovencev za obnovo njihovega kulturnega doma.

Delavci in uslužbenci podjetja so podarili od svojih zaslužkov 21.000 din. Vrednost opravljenega prostovoljnega dela na zgradbah znaša 29.000 din, 30.000 din je poklonila uprava podjetja, 10.000 din pa sindikalna podružnica. V prvomajskem tekmovanju, ki ga je razpisala Glavna direkcija gradbenih podjetij LRS, je PIONIR dosegel tretje mesto, prejeto nagrado din 10000 pa je poklonil za Dom tržaških Slovencev.

Skupno vsoto 100.000 din poklanja delovni kolektiv odboru za obnovo tržaškega kulturnega doma Slovencev in dokazuje s tem, da misli na brate onstran meja. »Pionirjevci« so znova dokazali svojo visoko državljansko zavest.

Več semen krmnih rastlin!

Osnova za dobro živinorejo je predvsem v zadostnem pridelku kakovostne krme. Slab pridelek sena in detelj zavira izboljšanje stanja živine v pogledu števila, kakor tudi kakovosti. Zaradi tega je nujno potrebno, da izboljšamo travnike in da posvečamo več pozornosti pridelovanju krme na njivskih površinah.

Pridelovanje semen krmnih rastlin — zlasti črne detelje in lucerne — so kmetovalci v zadnjih letih zelo opustili. Vzroki za to stanje so razni. V preteklem letu je brezdomno na pridelovanje semen vplivala občutna suša, ki bo pustila posledice tudi v letošnjem letu, ker so bili strnišni posevki detelj zelo slabi. Zelo slabe posledice ima pri nas tudi uporaba slabega in neočiščenega semena, ki ga prodajajo razni prodajalci. Zaradi slabega odkupa »Semenarna« za Slovenijo v prejšnjih letih ni imela za prodajo dovolj semen. Letos je bilo na razpolago dovolj semena detelj, katerega je lahko prejel vsakdo, ki je sklenil pridelovalno pogodbo.

Zaradi zagotovitve odkupa kakor tudi prodaje kakovostnih semen detelj želijo »Semenarna« za Slovenijo pridobiti stalne pridelovalce. Sedaj je v teku sklepanje pogodb po kmetijskih zadrukah za prodajo semen detelj. Krajevni ljudski odbori so že prejeli od okrajnih ljudskih odborov potrebna navodila.

Kmetovalci, ki bodo ali so že sklenili pridelovalne pogodbe in so se zavezali, da bodo seme detelj prodali »Semenarni«, imajo v letošnjem letu razne ugodnosti. Ob priliki prodaje semen detelj v jeseni bo prodajalec, ki

je sklenil pogodbo, prejel za prodano seme do 20% več denarja kot oni, ki ni sklenil pogodbe. Pridelovalci, ki sklenejo pogodbo za prodajo semen detelj, prejmejo tudi superfosfat. V okraju Novo mesto bodo prejeli za 1 kg semena detelj (če so sklenili pogodbo) po 5 kg superfosfata. Prodajne cene bodo v jeseni ugodne z ozirom na cene v preteklih letih. Pridelovalci raznih semen, ki bodo stopili v krog stalnih pridelovalcev, bodo prejeli od »Semenarne« najboljša semena raznih kmetijskih rastlin. Kdor želi postati stalni pridelovalec, naj se prijavi pri svoji kmetijski zadrugi za navedbo, katere vrste semen bo prideloval in jih staviljal na razpolago »Semenarni«.

Da si končno zagotovimo zadostno količino kakovostnih semen detelj, je naloga krajevnih ljudskih odborov, da v tem pogledu pomagajo pri sklepanju pogodb kmetijskim zadrugam. Od dela krajevnih odborov in zlasti kmetijskih zadrug ter od razumevanja kmetovalcev zavisi, če bo »Semenarna« lahko vsako leto nudila dovolj semen krmnih rastlin. Odkupljene količine semen detelj »Semenarna« očisti vseh primesti kot n. pr. predence in raznih plevelov. Vsa odkupljena semena bodo stavljena v prodajo in si bodo lahko oni, ki nimajo možnosti pridelovati seme sami, kupili zadostne količine semen. S tem bo odpadlo tudi prekupčevanje s semenom detelj, ker so prodajalci nudili največkrat seme dvomljive vrednosti. O tem se je že marsikdo sam prepričal. Z uporabo kakovostnega semena bomo imeli čiste posevke deteljišč z dobrimi pridelki, kar bo izboljšalo pogoje za napredek v živinoreji. O. V.

Kako pripravljamo modrogalično-apneno brozgo

Temeljno pravilo za uspešno borbo proti raznim škodljivcem in boleznim v sadjarstvu in vinogradništvu je in ostane: škropivo pripraviti pravilno, škropljenje izvršiti pravočasno in pravilno! Ker naši vinogradniki in sadjarji večkrat škropiva ne pripravijo pravilno, tudi uspeh izostane, pa četudi škropljenje izvršijo pravilno in pravočasno. Zato ne bo odveč, če si ogledamo, kako pripravljamo modrogalično apneno brozgo.

To brozgo, ki jo imenujemo tudi bordoško, uporabljamo predvsem za škropljenje vinske trte proti peronospori. V splošnem zadostuje za škropljenje 1% na raztopina, v pretežno vlažnem vremenu pa 1,5 do 2% na. Če je vinograd pobila toča, škropimo takoj z 2%-no raztopino. Pri pripravi te brozge vinogradniki pogosto delajo napako, posebno v pogledu količine apna. Če v brozgi pri-

manjkuje apna, nastanejo na listih močne opekline. Na splošno vzamemo na en del modre galice ravno toliko ali pa malo več dobrega gašenega apna. Brozgo pripravljamo vedno tako, da vlijamo raztopino modre galice med neprestanim mešanjem v apneni belež. Če delamo narobe, dobimo slabšo brozgo, ki ni dovolj lepljiva. Najbolje ugotovimo kvaliteto brozge z lakmusovim rdečim papirjem, ki v pravilno pripravljeno brozgo pomodri, ali pa z fenolftaleinovim papirjem, ki v pravilno pripravljeno brozgo pordeči. V kolikor torej ne dobimo pri preizkušnji omenjene barve, je to znak, da ni dovolj apna in da ga je treba še dodati. Če nimamo pri roki lakmusovega ali fenolftaleinovega papirja, poznamo pravilno pripravljeno brozgo po izrazito plavi — nebesni barvi. Ker je sveža brozga najbolj učinkovita, jo vedno pripravimo le toliko, kolikor je pač porabimo v enem dnevu. Če smo zaradi dežja prisiljeni prekiniti s škropljenjem, lahko uporabnost brozge podaljšamo, če dodamo en liter posnetega mleka ali pa 5 do 10 dkg sladkorja na 100 litrov brozge.

Zaradi zatiranja gozdnega sukača ali senenega črva dodajamo modrogalični apneni brozgi na 100 litrov 400 g svincenega ali apnenega arzenata, še boljši pa je »Nirozan«, ki ga dodamo 1 kg. Nirozan je boljši zaradi tega, ker ni strupen kakor arzenovi preparati, pri katerih je treba biti zelo previden.

Če brozgi dodamo še razne žveplene preparate kot so »Cozan« ali »Sulfolit«, opravimo obenem tudi žvepljenje proti oidiju. Ti preparati se dodajajo po 10 dkg na 100 litrov pripravljene brozge.

Kakor kaže, bomo letos imeli več dela s peronosporo in bo treba večkrat škropiti. Za 1 ha vinograda si bomo morali pripraviti 50 do 80 kg modre galice.

O pravočasnem in pravilnem škropljenju, posebno proti peronospori bomo še govorili. Terenska postaja za obnovo vinogradništva, sadjarstva in fitosanitetno službo Grm — Novo mesto

NAPOVED CVELBARJA IZ PREKOPE SE NI URESNIČILA

Ob vprašanjih naše preskrbe in trga

Odprava obvezne oddaje nekaterih kmečkih pridelkov je prinesla med potrošnike zadržane preskrbe dokaj preplaha in negotovosti. Vsak se je bal, da bo to poslabšalo življenjsko raven potrošnika. No, že po prvih dneh trgovine po prostih odkupih se je vsak lahko prepričal, da je bila vsaka bojazen odveč in da bo sedaj prav nasprotno kot so prerokovali nekateri črnogledi.

Mleka dobijo zdaj potrošniki v mestu veliko več kot so ga prej in celo po nižjih cenah. Dovož mleka v mesto se je že v prvih dneh zvišal za 15% in se še iz dneva v dan veča, cena pa je padla že na 20 din za liter. Z obračunavanjem dodatnih bonov, ki so jih prejeli upravičenci za nakup mleka in mesa po nižjih cenah, lahko dobijo mleko po 4 din in 4 bone: Pred sprostitvijo je bilo mleko po 6 din. Nekoliko je še nevolje, ker niso dobili dodatnih bonov tisti, ki so bili prej upravičeni do mlečne karte, ne pa tudi do odrezkov za meso, ker imajo maščobo doma. Kot izgleda, se bo tudi to v kratkem uredilo.

Sprostitve oddaje in proste trgovine s predmeti dosedanjega obveznega odkupa pa terja od našega trgovskega kadra več iznajd-

Po osvoboditvi je v dolenskih okrajih že 526 mojstrov prejelo obrtna dovoljenja

Obrtništvo ima pri preskrbi prebivalstva s predmeti drobne potrošnje in zlasti pri obrtnih uslugah veliko vlogo. Dobro razvito obrtništvo privatnega, zadržnega in državnega sektorja lahko v veliki meri krije potrebe po predmetih široke potrošnje, ki jih zaenkrat naša industrija še ne more izdelovati, a so za dvig življenjske ravni prebivalstva tako nujno potrebni. Zal se je s strani nekaterih lokalnih organov vse preveč podcenjevala vloga obrtništva, zlasti pa se je na privatne obrtnike gledalo večkrat preveč mačehovsko. To je šlo predvsem v škodo osnovne naloge obrtništva.

Oskrba obrtništva s surovinami in orodjem je precej pereča že dalj časa. Dočim je bila oskrba s surovinami do leta 1950 še do neke mere zadovoljiva, se je v letu 1950 znatno poslabšala. Prejšnja obrtna zadruga je bila ukinjena; nadomestilo jo je trgovsko podjetje »Servis«, ki je prevzelo preskrbovanje obrtništva vseh teh sektorjev. Oskrba s surovinami je zdaj še slabša, oskrba s orodjem pa postaja iz dneva v dan bolj pereča. Dogodi se, da prejme »Servis« za več sto obrtnih delavnic po nekaj kilogramov ene ali druge obrtne potrebščine, na primer 10 ali 15 kg barve. Kako naj se to razdeli, da bo nekemu res koristilo, to seveda birokratskemu distributerju ni nič mar.

Poseben problem v obrtništvo so vajenci. Teh ne primanjkuje povsod. V nekaterih strokah jih je celo preveč, v nekaterih pa po več let ni nobenega vajenca. Take obrti so dimnikarstvo, vodovodno inštalaterstvo, urarstvo in še nekatere druge. Občutno je pomanjkanje vajeniškega kadra v brivsko-frizerski stroki, dočim jih je v mizarstvu, krojaštvu, zlasti pa v strojnem ključavničarstvu mnogo preveč. Vse to bo treba v bodoče pri sprejemanju vajencev upoštevati in usmerjati vajence v take obrti, kjer še sedaj močno primanjkuje kadra in ga bo v bodoče še bolj. Veliko je pritožb s strani mojstrov,

da so vajenci precej nedisciplinirani, kar — resnici na ljubo — v veliki meri tudi drži.

Socialno zavarovanje mojstrov privatnega sektorja je prav tako stvar, ki neugodno vpliva na razvoj privatnega obrtništva. Ljudska oblast je sicer izdala zakon o državnih mojstvih, s čimer je bilo dano visoko priznanje našemu obrtništvu, vendar se v naših krajih še noben privatni mojster ni odločil, da prevzame ta visoki naslov, ki ga lahko doseže obrtnik le v socialistični državi kot je naša. Vzrok za to bo menda isti kot pri kmetu za pristop v zadrugo. Ne more se spriznati s tem, da bi delavnica in orodje, ki je največkrat zraslo iz žuljev njegovih ali očetovih rok, ne bilo več izključno njegova last, čeprav mu država v zameno nudi največ kar more človek, ki je bil vedno odvisen od zaslužka svojih rok, pričakovati: socialno zavarovanje s pravico do pokojnine, zamenjen zaslužek po sposobnosti in del stimulacije pri dohodkih obrata.

Za lansko razstavo lokalne obrti in industrije v Novem mestu so privatni obrtniki precej prispevali. Razočarani pa so bili, ker jim nihče ni povedal, koliko je bilo izgube ali dobička in kam se je eventualni dobiček porabil. Pregovor pravi: »Čisti račun — dobri prijatelji; pregovor bi bil v tem primeru verjetno na mestu. Tudi letošnje razstave se bodo obrtniki udeležili, vendar pa ni odvisno to samo od njih, pač pa tudi od drugih, zlasti pa od dodelitve materiala.

V aprilu letošnjega leta je napravilo v Novem mestu 65 obrtnikov izpit za mojstra. Kandidati so bili iz območja bivšega okrožja; samo iz kočevskega okraja jih je bilo 44. Od kandidatov je bilo 14 mizarjev, 13 krojačev, 5 mesarjev, 9 čevljarjev, 4 brivci, 4 kovači, 4 ključavničarji, 3 lončarji, 2 kleparja, 2 koljarja in še pet iz posameznih strok. P. R.

Kako so tekmovali sindikati v Novem mestu

Okrajni sindikalni svet Novo mesto je v počastitev 10. obletnice OF in prvega maja razpisal desetdnevno tekmovanje za čimboljšo pripravo praznov obih praznikov, čiščenje in okrasitev poslovnih prostorov, delovnih in delavnic ter za čimvečjo udeležbo na prostovoljnem delu. Od več kot 50 sindikalnih podružnic v okraju je poslalo poročila le 26 podružnic. Navajamo nekaj podatkov iz tega tekmovalja.

Preobširno bi bilo poročati kaj so v tem času napravili »Pionirjevca«, čeprav bi bilo to potrebno za vzgled marsikateri drugi podružnici. Za ureditev gradilišč, delavnic, objektov, stanovanjskih objektov, igrišč ter upravnih prostorov so vložili nič manj kot 6154 prostovoljnih delovnih ur. V tem času je 710 članov kolektiva izven rednega delovnega časa napravilo 9442 ur, zaslužek v znesku 29.000 din pa so poklonili za gradnjo kulturnega doma v Trstu. Poleg tega so v isti namen zbrali še 21.000 din prostovoljnih prispevkov.

Lepo so se odzvale tekmovalju še podružnice: okrajni ljudski odbor, obe zdravstveni podružnici, gozdarji, lesne industrije, sodišča, ekonomije Srebrnice, železniških prevoznih delavcev, postaje Novo mesto, kurilnice, industrije perila, trgovskih podjetij, komunalnih podjetij, tekstilne tovarne, tovarne igrac, gostinskih podjetij, OZKZ, kovinske industrije, okrajnega avto-podjetja, državnega posestva Grm, Keramike in čevljarjev Novo mesto.

Sindikalne podružnice gostinskih podjetij so same imenovali posebno komisijo, ki je na koncu ogledala uspehe tekmovalja njihovih podjetij. Soglasno je priznala prvo mesto delovnemu kolektivu hotela Metropol, kjer so vzorno počistili in uredili vse prostore. Nekoliko slabše so se odrezale podružnice v menzi DUR, mestni kavarni, bifeju, in otroški restavraciji, kjer so sicer zbolj-

šali delo, vendar bi lahko naredili še več. Slabo so se izkazali: menza šole učencev v gospodarstvu, okrajna menza in dijaški dom v Snihelu, kateri je kazal še najbolj žalostno lice. Pod okni so viseli stari venc, menda še od volitev, namesto zelenja in zastavic pa so viseli na oknih stari čevlji različnih velikosti...

Mnoge sindikalne podružnice oziroma njihovi člani so v tekmovalju vložili veliko truda. Člani sindikalne podružnice sodišča so opravili 130 ur prostovoljnega dela, ekonomije Srebrnice 259 ur, kurilnica 72 ur (poleg tega 3000 kg nabranega starega železa), postaja Novo mesto 962 ur, industrija perila 40 ur, tekstilna tovarna 292 ur in še posebej 1180 ur za OF, tovarna igrac 355 ur, OZKZ 114 ur, trgovska podjetja št. 4. 167 ur, OLO 313 ur, okrajno avto-podjetje 136 ur, posestvo Grm 324 ur, bolnica 110 ur, Keramika 59 ur in čevljarji 80 ur. Omeniti je vzgledno akcijo lesno-industrijskega podjetja Novo mesto, kjer je vsak delavec in uslužbenec izven rednega delovnega časa napravil najmanj 8 ur in zaslužek poklonil okrajnemu odboru OF. Skupno so poklonili vsoto 28 tisoč dinarjev.

Dve izmed podružnic sta poslali o tekmovalju negativno poročilo. Sindikalna podružnica nadzorništva proge Novo mesto je v dveh vrstah sporočila, da se tekmovalja niso udeležili. Nič bolj ni »vzgledno« poročilo sindikalne podružnice odkupnega podjetja, v katerem sporočajo, da razpisane počete tekmovalja zanje niso prišle v poštev. Tudi sindikalna podružnica Narodne banke je sporočila, da se tekmovalja niso mogli udeležiti, ker imajo dnevno strokovni in politični študij...

Udeležba pri tekmovalju je pokazala zvestost posameznega člana in sindikalnih podružnic. Prihodnje tekmovalje, ki ga razpisuje okrajni sindikalni svet za zbiranje odpadkov za našo industrijo, naj zajame vse sindikalne podružnice v okraju.

Kmetje sprejemajo dohodninske knjižice

Na pobudo davčnih zavezanecv je ministrstvo za finance LRS izdalo Uredbo o uvedbi dohodninskih knjižic, ki bodo v veliki meri pripomogle k zbolšanju davčnega poslovanja. Krajevni ljudski odbori so v teh dneh skoraj že povsod razdelili davkoplačevalcem — kmetom dohodninske knjižice, ki so jih ti pozdravili, saj jim doslej KLO dostikrat niso mogli dati točnih podatkov o stanju davčnih obremenitev in vplačil. Dohodninske knjižice predstavljajo zdaj nekaj dokumenta, v katerega bo KLO vpisoval davkoplačevalcu njegove davčne predpise, odplase, predplačila in vsa ostala redna plačila. Vsakdo bo odslej lahko sproti ugotovil, koliko ima davčnega predpisa, koliko je že plačal in koliko ima še plačati. Odpadla bodo razna potrdila in druge nevesnošči, ki so jih doslej dostikrat imeli davčni zavezanci, ne bo se pa tudi treba bati, da bi kdo izgubil potrdilo.

Poslovanje z dohodninskimi knjižicam je zelo preprosto, saj bo nov način poslovanja prihranil precej dela tudi KLO, prav tako pa bomo prihranili tudi lepe količine papirja, ki smo ga doslej izdajali za potrdila in podobno. H.

Umrli je zadnji belokranjski rezbar

V Metliki je umrl zadnji belokranjski rezbar in slikar nabožnih podob Vinko Jereb, star 70 let. Bil je izredno pošten in dober možakar, ki se je skromno preživljal v zadnjih letih z obdelovanjem njivice, saj mu poklic ni več prinašal kruha. R. R.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Od 27. maja do 3. junija bo zopet Teden zbiranja odpadkov. Odkupnim podjetjem bodo pomagale z delom in nasveti množične organizacije. Letos moramo popraviti napake prejšnjih let. V prvi vrsti bomo zbrali vse odpadke starega železa, litine, barvastih kovin, papirja, stekla, tekstilne odpadke in gumo. — Odpadke sortirajmo, da jih bo »Odpada« lahko takoj odposlal tovarnam in podjetjem.

Zbiralcem povejmo, da so se cene zbranim odpadkom zvišale. Za kilogram starega železa bodo dobili od 2.10 din dalje, za volnene krpe od 6 din dalje, za papir od 3.70 din dalje, za steklene črepinje od 3.50 din dalje, za kosti od 2.40 in za gumo od 3.50 din dalje. Čeprav pri zbiranju ne gre samo za zaslužek, temveč predvsem za nujno pomoč naši proizvodnji, bodo zbiralci vendarle lahko zaslužili lepe zneske. Marsikje v Sloveniji so si pionirji že kupili radijske aparate za denar, zbran za oddane odpadke. Frontovci XIV. terena v Ljubljani so si z izkupičkom opremili svojo dvorano; lepe denarce so n. pr. v Bršljinu pri Novem mestu zaslužili pridni pionirji — zbiralci odpadkov.

Za zbiranje naj se torej v letošnjem Teden zbiranja odpadkov zavzamejo z vso vneto vse množične organizacije, zadruge po vaseh, šolska mladina in sindikati. Sindikalne podružnice v Novem mestu bodo n. pr. tekmovala med seboj, katera bo zbrala in oddala več odpadkov. S tekmovalji bodo prav gotovo lahko marsikje dosegli lepe uspehe.

Čimveč odpadkov našo industrijo pa pomeni končno dvig naše življenjske ravni: desetisoče ton več tekstilnega blaga, papirja, gumijastih izdelkov, kostne moke, lepil, poljedelskih strojev in drugega orodja bo prišlo lahko na trg poleg rednih planskih količin, namenjenih široki potrošnji.

NOVO MESTO PRED DESETLETJI

(Nadaljevanje)

Omembe vredna se mi zdi otvoritev kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu dne 18. novembra 1886, ki se je preselila iz Slapa pri Vipavi. Vodja ji je bil Rihard Dolenc iz Vipave, pristav pa V. Rohman iz Novega mesta. Pomožni učitelj za živinozdravstvo na tej šoli je postal veterinar Otmar Skale in podučeval do 28. X. 1929, torej 43 let.

Aprila 1887 je bil kupljen za Grmsko šolo vinograd na Trški gori od dr. Rozine za 3400 gl.

Za oddih po resnem, trudopolnem delu je bilo v mestu in okolici vsako leto več večjih in manjših veselic, ki so jih prirejale narodna društva, posebno »Narodna čitalnica«, Dolenjsko pevsko društvo in »Novomeški Sokol«. Društva so prirejale izlete v najrazličnejše kraje Dolenjske.

Narodna društva »Čitalnica«, Dolenjsko pevsko društvo in »Sokol« so v Narodnem domu prirejale vedno več veselice na leto, ki so bile vedno z zanimivim programom in dobro obiskane. Omenim le vsakoletno »Vodnikovo slavnost« v jeseni od Čitalnice in »Prešernovo slavnost« Dolenjskega pevskega društva spomladi in nešteto gledaliških predstav od Čitalnice.

Od Čitalniških veselice je bila vsako leto najslavnejša »Silvestrova« z številno udelež-

bo meščanstva. Opolnoči se je predsednik s slavnostnim govorom poslovil od Starega leta in pozdravil Novo leto.

Čitalniško maškerado na pustni torek je bilo šteti med najbolj obiskane veselice z elegantnimi in slikovitimi, izvirnimi maskami in skupinami. Na te maškarade so prihajali tudi deželani.

Maškaradi je sledila na pepelnico sredo običajna slaničkova pojedina v raznih gostilnah, pa tudi izven mesta so hodili meščani »arenka drta«, tako k Drenku-Cefidlu v Bršljin in na Gor. Stražo, kjer je v krmi na vogalu ceste priredil ranjki vodja Dolenc imenito južno z običajno laško solato.

Ne smem pozabiti na »Debeli četrtek« pred pustom, ki je bil raznim Novomeščanom pol praznika. Ta dan je morala biti na mizi tolst »špehovka«, kolač nadevan s špehom oz. špehovimi ocvirki. Samoumevno je bilo, da je bilo treba špehovko dobro zaliti.

Za zaključek pomembnih pustnih praznikov so neugnani meščani praznovali še »Mali pust« na četrtek po pepelnici. Ta dan je delo na pol počivalo, da so se ljudje lahko dostojno poslovili od pusta. Sploh so pustne praznike bolj strogo praznovali kot prave cerkvene. Težavna je bila ločitev od lepih pustnih praznikov.

(Se nadaljuje)

„Miklova Zala“ je obiskala Belokranjce

Gradaško KUD »Oton Zupančič« je pod novim predsedstvom tov. Julija Hočevarja začelo bogato kulturno življenje, saj se v letošnjem letu po pravici ponaša, da je nudilo domačemu in okoliškemu prebivalstvu največ kulturnih prireditev od vseh kulturno umetniških društev v Beli krajini. Po prizadevanju tov. Mladenke Hanzelj, študentke arhitekture in njenega brata tov. Zvonkote Hanzelja, je gradaško kulturno umetniško društvo povečalo dvorano v Domu ljudske prosvete, zgradilo nov, modernejši urejen oder za gledališke predstave, ga oskrbelo z novimi kulisami stare pa obnovilo. Pri vsem tem delu je gradaškimi prijateljem ljudskega odra izdatno pomagal tudi

upravnik Deškega vzgajališča v Gradacu, tovariši Ciril Zalohar, ki je s svojimi gojenci organiziral pravo delovno brigado v pomoč prostovoljnemu delavcem, ki so bili zaposleni pri preureditvi Doma ljudske prosvete.

Za letošnji 1. maj pa je KUD v Gradacu dostojno proslavilo zmago svojega neumornega dela s tem, da je postavilo na novourejeni oder ljudsko igro v 9. slikah, »Miklova Zala« v priredbi Frana Žižka. Gradac se ni doživel takšnega uspeha svoje igralske družine! V režiji tov. Julija Hočevarja je bila »Miklova Zala« odlično naštudirana, uprizoritev pa so poživil originalni kostumi, ki si jih je gradaška igralska družina izposodila v ljubljanski Drami. Dvorana je bila nabit polna, igralci pa so za svoje brežibno prednašanje vlog želi hvaležno priznanje domačinov in okoličanov. Lepo se je živela v vlogi Miklove Zale marljiva Milka Skabar, odlični so bili nadalje tov. Franci Pavlinič, Julij Hočevar, Maks Adamič, Pavle Smrtnik, Ivanka Marentič, Marija Kristan, Rudi Dim itd. Zares nam prostor ne dopušča, da bi pohvalili vse in vsakega posebej. Gradaškemu KUD čestitamo k uspehi prireditvi, ki so jo zadnja nedeljo ponovili v Semiču, obljublajo pa obiskati tudi Metliko, Crnomelj, Podzemelj in Dragatuš.

—c.

Mirnopečani so gostovali v Dobriču

Prvi in deveti maj so letos v Mirni peči lepo proslavili. Kulturno umetniško društvo je poleg domačih proslav 6. maja ponovilo tridejansko »Mostovi« tudi na Dobriču. Igro je režirala učiteljica tov. Milena Radej. Igralci in igralko so dobro zaigrali, posebno pa Slavka Picelj, Zvone Obrekar, Tonček Rozman in Jelka Kolenc. Obisk je bil razmeroma dober, malo pa je pri tem nagajala gasilska veselica na Vrheh pri Trebnjem. Gledalci so bili hvaležni za igro, le mladina se je nedostojno vedla v dvorani navzlic vsem opomnom. — Oder je na Dobriču velik, dvorana lepa in dobro oprem-

Vprašanje ljudske knjižnice v Novem mestu

Med ustanovami, ki izpričujejo višjo ali nižjo kulturno raven naših večjih krajev, zlasti mest, so nedvomno izredno važne javne — ljudske knjižnice. Statistika takih knjižnic nam pove zelo veliko o omiki, razgledanosti in duševni usmeritvi prebivalcev naših bolj ali manj pomembnih prosvetnih središč. Knjižnica je skoroda najpomembnejše merilo (da ne rabim sodobno časopisno skovano: pokazatelj) kulturnega stanja širokih plasti našega ljudstva. In skrb za ljudske knjižnice mora biti v ospredju naše prosvetne dejavnosti, tako glede prostorov, nabave knjig in njihove »poti« med bralce.

Novo mesto ima dve knjižnici: bogato študijsko, ki je po svojem namenu na do stopno širšemu občinstvu, in ljudsko knjižnico SKUD »Dušan Jereba«. Ta edina novomeška javna knjižnica opravlja delo, ki je vse pomembnejše, kakor bi morda sodili površni opazovalci. In kaže, da so taki površni opazovalci tudi med našimi odločujočimi faktorji. Knjižnico strokovno in z resnično vnemo in idealizmom vodi tov. Vovk s pomočjo svoje žene. To svojo nalogo — posredovanje knjig bralcem — izpolnjuje knjižnica nad vse častno. Dokaz je tudi posebno priznanje in pohvala novomeški sindikalni knjižnici od IOOF Slovenije.

Druga je pa z njenimi prostori, oziroma prostorčkom. Njen lokal v Domu Ljudske prosvete bi ne bil primeren niti za skromno branjarjo, kako šele za osrednjo mestno knjižnico. Naj vstopi notri deset ljudi, že se ne morejo gibati. Knjige morajo čakati v skladišču, ker je tistih nekaj pičlih polic, ki lahko stojijo v lokalu, že zdavnaj polnih. Odbor SKUD »Dušan Jereba« si je veliko prizadeval, da bi dobila knjižnica vsaj še sosednjo sobo, kjer je — (v Domu ljudske prosvete!) pralnica. Uspelo mu seveda ni. Priznajmo, da bi taka rešitev bila malone toliko kot nič. Knjižnica potrebuje večje prostore, kajti ni dovolj, da ima samo omare s knjigami, imeti mora tudi svojo čitalnico in spodoben prostor za izdajanje in vpisovanje knjig. Povedano kratko in jasno:

Novomeška ljudska knjižnica mora dobiti dovolj velike in lepe prostore, in to čimprej, kajti to je ljudska knjižnica, ne morda skromna knjižna branjarja nekdanjega ljubljanskega Giontinija. Pomen knjižnice, zlasti mestne knjižnice, za sodobno duševno in politično izobrazbo ljudi, bi bilo danes poudarjati skoraj smešno. Pač pa poudarimo, da bo imela knjižnica sedaj, ob podražitvi knjig, še vse večjo posredovalno vlogo med knjigo in bralcem.

Kje najti prostor za novo knjižnico? Da ne ostanemo samo pri nekem megletem ugibanju, pokažimo kar s prstom prostor, kjer bi novomeška javna knjižnica dostojno reprezentirala sebe in Novo mesto ter izpodbila ne zmerom upravičene očitke naše zaplankanosti.

Jena. Če bi imeli take prostore v Mirni peči, bi se KUD lahko čisto drugače razvilo in nudilo okolici in preveč mirnim Mirnopečanom še marsikatero igro.

Ob tej priliki je treba spomniti Mirnopečane, ali so voljni dograditi začetni zadržni dom, ki naj bi bil odprt vsaj 29. novembra 1951. Stavbni odbor naj bi se zbudil in organiziral delo, potem bo prišla tudi pomoč. Prepotrebni dom, ki naj bi postal središče kulture, prosvete, gospodarstva in politike v kraju, kliče po delavcih!

B. A.

Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kăpucinski trg 3. — Telefon uredništva štev. 127. — Tekoči račun pri Komunalni letni naročnina 300 din, polletna 150 din, četrtletna 75 din. — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Tak prostor je v hiši Okrajnega magazina na mestnem trgu. Lokal, s katerim lastnik pravzaprav ne ve kaj početi, saj venomer kameleonsko spreminja svojo notranjščino. Res lep in okusno urejen prostor je bil sprva prazen, zatem so mu zadelali velika okna in napravili notri skladišče (vsiljuje se primer: kakor da bi na mestni trg prišli taborit cigani), zdaj pa prodajajo tam steklenino in pohištvo dasi ne manjka prostorov za tovrstno trgovino.

Omenjeni in tako nerodno izrabljeni lokal Okrajnega magazina je edini primerni prostor (lepo urejen in vrhu tega še na Glavnem trgu), kjer bi naša osrednja javna knjižnica imela spodoben stan. Prostor bi dobile vse knjige, uređila bi se lahko čitalnica — kdo si more naročati vse naše revije in liste! — in sploh bi bil tam nekak novomeški kulturni kotiček. Vzemimo si vzgled po knjižnicah v Ljubljani, Celju, Kranju in drugod. Naj res v tem prekosijo Novo mesto, ki se bahota trka po prsih, da je dolenjska — prestolnica? Naziv sam in bahanje je vse, kakor pre malo. Pokažimo jim tudi v dejanju, zlasti ker bi bil problem novomeške knjižnice z omenjenim lokalom rešen lahko hitro, brez truda in najceneje. Prostor, ki nikakor ni urejen, ne primeren za trgovino ali celo skladišče, pa bi dobil svojega pravega stanovalca. Ker ima ustanova, pod katero knjižnica sedaj spada, vsekakor prislabe »komolce«, naj bi knjižnico prevzelo mesto, ali pa tako močno podprlo SKUD »Dušana Jereba«, da bo knjižnico lahko preselilo in preuredilo.

Vem — marsikdo misli: Ne, tovariši! Bodimo enkrat kratki in odločni, ne birokratski, temveč udarniški. Problem novomeške javne knjižnice je lahko hitro in zlahka rešljiv. Če kdo pomena take kulturne ustanove ne razume, bo treba pač prek njega. Novo ustanovljeni kulturni svet pri MLO more tukaj krepko pomagati. In za pišimo si globoko v možgane: novo urejena javna knjižnica v Novem mestu bo Novomeščanom v ponos, na zunaj pa pomembno spričevalo kulturne in politične zavesti.

Prostovoljno delo na cesti v Novem mestu

„Veseli dan ali Matiček se ženi“ na novem Topliškem odru

Kulturno umetniško društvo v Dolenjskih Toplicah je po presledku več let uprizorilo na novem odru zadržnega doma v soboto 5. maja A. Linhartovo veseligr »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Clani društva so sami izdelali kulise za prvo predstavo in jih lepo poslikali z oljnatimi barvami. Za požrtvovalno delo in trud jim je treba izreči priznanje in pohvalo.

Igro so dobro pripravili in se vživeli v vloge. Predvajanje je bilo prav dobro, kar so gledalci potrdili s primernim priznanjem. V režiji in igran posameznikov so bile sicer pomanjkljivosti, ki jih bo treba popraviti, upoštevati pa je treba pri oceni prve igre, da so igralci delovali, ki že več let niso bili na odru, precej lepo je bilo tudi takih, ki so prvič nastopili. Razsvetljava je bila pri prvi predstavi neprimerna, ker je zasenčila obraze nastopajočih, pri drugi uprizoritvi pa je bila ta pomanjkljivost že odpravljena.

Nova dvorana je akustična, glas v njej lepo odmeva in je zato primerna za razne glasbene prireditve. Dolenjske Toplice so z zadržnim domom pridobile primeren in zdraviliškemu kraju potreben prostor, ki bo dobro služil vsem kulturnim prireditvam.

Lep uspeh prve prireditve naj vzpodbudi igralsko družino, da nas bo kmalu spet razveselila z novimi predstavami.

D. G.

Miha Hrstar:

Na Daljnem vrhu cvetijo jableane...

Na ovinku pod vasjo sem si na pol strohnelih tramovih oddahnil.

Kako daleč se vidi z Daljnega vrha! Podolgovat hrbet Gorjancev je podoben živali, ki se je obrnila skoraj od vzhoda proti zahodu in skriva glavo nekam globoko v tla; temna gmota Kočevskega Roga se počasi razteza od vrhov, ki skrivajo Belo krajino, pa tja proti Notranjski, kakor na dlani leži pokrajina pred menoj.

K. Zupančičevi Ani, partizanski materi in vdovi na Daljnem vrhu, sem se napotil na kratek obisk.

»Kje so Zupančičevi?«

Pred zaklenjeno hišo mi izza sosednjega poda odgovarja Možetov stric, ki pravkar naklada grablje in vile na voz.

»Bašljevi grabijo listje, lahko jih bos našel! V Vrtači so, kar zavij čez travnike, pa mimo bogca na desno.«

V dolini se svetlikata dve kot las tanki črti. Zeleznica se tu močno vzpenja proti Mirni peči, ob njej pa se tu in tam svetijo skozi mlado zelenje oguljena rebra raznesenih italijanskih bunkerjev. Hodim in gledam. Ze sem v gozdu, ustavljam se ob mladem listju drevja in grmovij, na bogca in na desno pot pa sem mimogrede pozabil. Pol ure stikam po bližnjih in stezah, ki se vijejo skozi mlado hosto na vse strani, pa nič. Vriše otrok na robu gozda me spravi spet na plano, odkoder mi kmet pokaže, kje naj jo uberem počez in naravnost v globel.

Med debli bukev in mladih hrastov zagledam končno Zupančičeve, Bele in svetlo-rjave lise vprežene živine so mi jih pokazale. V pravi globačasti Vrtači so.

Na vozu stoji Bašljeva mama. Skoraj je zasuta z listjem, ki ji ga podaja hčerka Micka, sin Tone pa ga grabi k vozu. Ob ugašajočem ognju stoji vnuček Milan, ki zažene ob mojem prihodu presunljiv jok in nerodno kobaca k materi.

Bašljeva mama s hčerko in sinom

Nekoč je grabilo listje v Bašljevem gozdu šest domačih ljudi, Danes ga trije...

Kdaj je bilo to?

V aprilu je bilo deset let, odkar se je začelo, pravim Bašljevi mami. Vem, dobro vem, odgovarja njen topel pogled, misel pa ji splava nazaj v dni, ko se je začelo tudi na Daljnem vrhu. 1941., 1942., j. Spominski oživljajo.

»Četrtega avgusta dvainštiridesetega leta so nas hoteli Italijani prvič odpeljati v internacijo, pa smo jim vsi ušli. Samo mene so dobili na polju, pa sem se naredila kot

da mi je slabo. Pustili so me pri sosedovih na postelji in odšli po avtomobil, medtem pa sem bila že v gozdu. Devet mesecev smo bili nato na Kamenju. Prvim v vasi so nam isti dan požgali pod, hišo pa so zakurili na štirih krajih.

Mož France je bil z drugimi domačini vred terenski aktivist. Devetega februarja 1943 so bili izdani. V zidanicah pri Kamnjah so padli Kic iz Dolnjih Kamenc, Pate, Janc, Grabnar in naš Spreoblečeni domačini so vodili fašiste za Židno vasjo nad naše. Ko smo se približale mrličem, so Italijani užgali po nas, da smo morale spet bežati.

Leta 1943, je odšel v partizane sedemnajstletni sin France. Bil je obveščevalec v Gubčevi brigadi, njegov prijatelj, sosedov Skubčev Lojze pa kurir. Vedno sta bila skupaj. Naš je padel 27. septembra 1944 na Preski pri Litiji, Lojze štirinajst dni za njim potem, ko je rešil pri Trebnjem z važnim obvestilom celo četo pred poginom. Teden dni za Francetom je šla v partizane dvajsetletna hčerka Anica. Pet mesecev pred svobodo je umrla za tifusom na Lesenem Kammu na Rogu...

Tiho se je razpletal naš pogovor sredi bukev v Vrtači. Iz ust Bašljeve mame ni prišla besedica tožbe.

»Prej nas je imelo šest dosti dela, pa smo ostali trije. Tone bo šel jeseni k vojakom, Z Micko bova potem sami za vse. Pa bo že šlo; nekaj nam pomagajo sosedje, mi pa njim. Saj so tudi drugi trpeli; Može je izgubil sina, Skubčevim sta padla dva. Grmovškovi mož, Berusovim sin, pri Auberjevih gospodarjev brat in tako dalje...«

Daljni vrh, majhna vasica sredi dolenjskih gričev, ena izmed stoterih naših vasi, ki je s krvavim davkom potrdila, da nam je svoboda draga čez vse na svetu. Dva otroka in moža je darovala Bašljeva mama

domovini, domačije še vedno ni obnovila, dvajset tisočakov je dolžna za obnovo, oddaje v redu izpolnjuje, dobro vodi srednjo kmetijo — pa ne toži. O pomoči drugim vaščanom govori, o žrtvah, ki so jih imeli tudi drugi.

Tone je med tem z volmi potegnil voz po strmini na pot, mi pa se vzpenjamo skozi gozd in nato po bližnjicah čez travnike proti vasi. Za nami je ostal nad Vrtačo hmeljniški grad. Na gričku tik za vasico sva z Bašljevo mamo obstala.

Okoli naju cvetijo jableane, v prijetno topel pomladanski dan enakomerno brenčijo čebele.

»Na Kamencah smo pokopali moža, France je ostal med tovariši nad Litijo, Anica počiva na Rogu. Po vsej naši zemlji spijo partizani, zato vem, da ne bo nikoli več nazaj ne grajskih, ne belih in nobenih drugih nasilnikov. Preveč smo prestali, da si ne bi znali sami gospodariti.«

Do vrhov Gorjancev in Roga begata najina pogleda. Pokrajina se koplje v zlati luči, zemlja diši po obrnjenih brazdah. Nie več mi ni treba vpraševati, razumel sem Bašljevo mamo.

Te dni je Bašljeva mama obesila na steno največje sobe obnovljene domačije k fotografijam svojih najljubših lepo spomenico s podpisom tovariša Tita. Imena moža Franceta, hčerke Anice in sina Franceta se blestijo med besedami priznanja, s katerimi se je ljudstvo zahvalilo tudi Zupančičevi Ani — Bašljevi mami za žrtve, ki so nam ustvarile svobodno domovino.

Po vsej naši zemlji spijo partizani. Nikdar več ne bo nazaj starega Za svobodo, za nas so na mrtvi straži naši najdražji.

16 let za uboj pri Šmarjeti

TRIBUCE PRI CRNOMLJU

V nedeljo 13. maja smo imeli v Tribučah lepo slavnost, Gasilsko društvo je proslavilo 20 letnico obstoja. Ob 5. uri je bila budnica, ob desetih dopoldne vaja, popoldne pa veselica. Vseh gasilcev je 70, med njimi 19 mladih deklet. Pri vaji so bila dekleta na prvem mestu, hitrejša so bila od moških za 1 minuto. V kalu v vasi so načrpala vodo z črpalko, jo pripeljala do gasilskega doma in se spet vrnila s črpalko do kala v dveh in pol minutah. Veselje je bilo gledati zagorela urna dekleta na vaji, njihovo spretnost in disciplino. Povedati pa moram se, da so se dekleta vadila za nastop samo dva tedna pod vodstvom Jožeta Vlasica, njihovega poveljnika.

Tovariš Malerič, namestnik poveljnika okrajne gasilske zveze v Crnomlju, je pred vrstno gasilcev pozdravil četo v Tribučah. Javno je pohvalil nastop in delo gasilcev v Tribučah, ki so med prvimi v Beli krajini.

K. A.

SMRTNA NESRECA NA KOLPI PRI DAMLJU

V sosodni Hrvaški je med pravoslavnim prebivalstvom še vedno običaj, da čim bolj počastijo Jurjev dan. Da bi ga dobro zalila, sta se na Jurjevo podala dva moška iz vasi Ponikve pri Ogulinu na našo stran po vino. Ko sta se dobro obložena in natrkana sama vračala s čolnom čez naraslo Koipo, ju je zaneslo na jez pri Fortunovem mlinu v Damlju. Eden je skočil iz čolna na jez; drugega pa je voda s čolnom vred odnesla naprej. Tisti na jezju se je nekaj časa držal, kmalu pa ga je voda izpodnesla, da je padel in utonil. Njegov tovariš se je nekako skobacal iz čolna in se rešil na breg.

Utopljenca so šele naslednji dan potegnili iz vode. Star je bil 43 let in je zapustil doma 4 otroke. — Nesreče sta kriva sama, ker sta se podala na nevarno vožnjo čez naraslo Kolpo, namesto da bi prosila za pomoč koga izmed domačinov.

J. F.

RAZGIBANA KULTURNA NEDELJA V BELI KRAJINI

V nedeljo 13. maja je bilo v Beli krajini mnogo kulturnih prireditev, ki izpričujejo, da so kulturno umetniška društva v Beli krajini prešla v dobo izredno živahne prosvetne dejavnosti.

V Dobljčah so gostovali rudarji kočevskega premogokopa, ki so s svojim pevskim zborom in orkestrom pokazali prav lepe uspehe kulturnega udejstvovanja. Na Krasincu in na Tančih gori so pripravili gasilci svoj letni praznik, združen s tehničnimi vajami in zabavnim programom. Gasilsko društvo v Tribučah pa je ta dan slavilo 30 letnico svoje čete.

Crnomeljsko KUD je pod vodstvom referenta za ljudsko prosveto tov. Janeza Smrekarja obiskalo Grblje za dramo Mire Pucove »Operacija«. V Podzemlju so gostovali igralci iz Birične vasi z igrano »Bele vrtnice«. Igra je bila v nabito polni dvorani topla sprejeta in so igralci želi za svoj igralski začetek in kar lepo prednašanje tudi zaslužen priznanje.

V Gradcu so prihiteli dijaki crnomeljske gimnazije, organizirani v mladinsko KUD in so pod vodstvom prof. Andreja Petka in prof. Mira Ljubiča pripravili koncert pevskega zbora in harmonikarskega zbora, združen z nastopom folklorne skupine, ki je lepo prednašala stare slovenske in srbske plesne. Začel pa je pevski zbor in imel v svojem programu niti ene belokranjske pesmi in da folklorna skupina ni naštedirala niti ene-

ga belokranjskega plesa. Četudi je bil nastop crnomeljskih dijakov topla sprejeta, je bila tihna želja ljudi, ki so napolnili gradsko dvorano v Domu ljudske prosvete, da bi nam dijaška folklorna skupina prikazala tudi nekaj belokranjskih plesov iz bogate zakladnice belokranjskih ljudskih obredij, pevski zbor pa zapel belokranjske pesmi v priredbi E. Adamiča ali Matije Tomca. Mnenja smo, da bi bila prvenstvena naloga crnomeljske dijaške folklorne skupine, gojiti in razširiti belokranjsko pesem in belokranjska kola ter obredja, ki nudijo s svojo bogato vsebino mnogo možnosti, da bi se doraščajoči kader belokranjske inteligence tudi v svojem kulturnem udejstvovanju tesno približal duši belokranjskega človeka.

-c.

IZ MOKRONOGA

Pred meseci je bilo v Mokronogu ustanovljeno planinsko društvo, drugo na Dolenjskem. Po ustanovitvi je bila prva skrb razširitve vrst članstva, med katerimi je tudi nekaj mladincev in pionirjev. Število društvenih članov bi se lahko že precej povečalo, če bi bili bolj delavni poverjeniki društva v Bistrici, St. Rupertu, Tržišču, Krmelju, Malkovcu, Telčah, Sv. Vrhu, Lakencih in Trebelnem.

V marcu je PD sodelovalo pri Titovi planinski štafeti. V kratkem bo začelo z markacijami, pripravljajo tudi izlete v bližnjo in daljnjo okolico, pa tudi na Gorjance, Lisci, Mrzlico in Kum. Poleti bo na Priči večja planinska prireditve.

Na Priči (430 m), s katere je prekrasen razgled na Mirnsko in Sentrupersko polje, na gorice St. Ruperskih, St. Janških, Gornjeleskovskih in Brunskih gor, vidi pa se tudi Snežnik, Triglav, Kamniške planine, Kum, Mrzlico, Pohorje, Lisco, Bohr, Boč, Donaško goro, zagrebško Sleme, Gorjance in Kočevsko gorovje, bo društvo gradilo planinski dom in uredilo ob njem park. Do ureditve načrta bo služila izletnikom bližnja Majcnova zidanka, v kateri bo na razpolago več sob. Postojanka bo kmalu oskrbovana. Tudi v samem Mokronogu so izletnikom na razpolago sobe.

S. P.

PLODEN SESTANEK ZENA V NOVI MESTU

Preteklo sredo se je zbralo v dvorani Sindikalnega doma čez 150 žena na mestno konferenco AFZ, ki je izredno dobro uspeša. Politični pregled je podala ženski tovarišica Marija Kapov, za njo pa je govorila tovarišica Milka Kolencova, poverjenka za trgovino na OLO, o načinu nove preskrbe in o novih dodatnih bonih za nakup živil. Zene so bile z obema referatima zelo zadovoljne, kar je potrdilo živahno razpravljanje, v katerega je poseglo 15 navzočih žena in mater.

Tov. Mavričeva je med razpravljanjem obrazložila načrt za letošnji Teden matere in otroka, ki bo v samem mestu zelo pester in vsestransko dobro pripravljen, da se ne bodo ponavljale napake iz prejšnjih let. Za otroke bo sestavljen lep spored prireditev, kako naj se pripravijo otroški sejmi in podobno. Takih, vsestransko zanimivih in plodnih sestankov si članice AFZ še želijo.

M. U.

MALI OGLASI

HARMONIKO »HOHNER«, popolnoma novo, poceni prodam. Hadi Drago, absolvent veterine, Novo mesto, Zagrebška 8.
PREKLICUJEM izgubljeno sindikalno legitimacijo: Hočevar Marinka, Novo mesto.
KUPIMO dobro ohranjen pisalni stroj. Ponudbo z navedbo znamke in cene poslati upravi lista.

Pred sodniki okrajnega sodišča v Novem mestu leži na mizi v porotni dvorani težka krampaca, taka kot jo uporabljajo vinogradniki za kopanje. V rokah navidez telesno šibkega, toda pijanč in pretepaštva vdanega 20 letnega Jožeta Dulca je povzročila smrt Jožeta Grubarja.

Vzrok uboja je težko določiti. Vmes je nesrečni alkohol, osebna mržnja, drobci fantovske ljubezni, predvsem pa kulturna zaostalost v predelu, kjer je bil Grubar ubit. 18. aprila letos so se vračali kopači z dela v vinogradu. Med njimi so bili Jože Grubar, njegovo dekle Anica Stimpelj in takoj za njima Jože Dulc. Na križišču poti Zalovče — Gorenja vas je Dulc rekel Grubarju, naj gre takoj domov. Nič hudega slušati Grubar je mirno odgovoril, da že gre, medtem pa je stopil Dulc za njega in ga s krampaco dvakrat silovito udaril po glavi. Grubar se je takoj zgrudil, nakar ga je Dulc udaril še enkrat po hrbtu. Anica Stimpelj je zavpila: »Joj, kaj si naredil!«

Dulc je zagrozil še njej in se spustil za njo proti zidancu, a Stimpeljeva mu je ušla.

Udarec je Grubarju prebil lobanjo na več mestih. Zaradi notranjih krvavitev možganov je Grubar po 6 urah umrl.

Pri razpravi se je obtoženi Dulc zagovarjal, da ga je pokojni Grubar mrzil že od takrat, ko je imel on, Dulc, Grubarjevo sestro za dekle. Izgovarjal se je tudi s tem, da je Grubar prejšnji dan nagovoril dva fanta, naj Dulca pretepa, kar se je tudi res zgodilo, vendar pa ne na Grubarjevo prigovorjanje. Dulc je fanta izzival, kar sta na razpravi pričeli potrditi, pretepači pa so se res s krampacami (morda na krajevno običajen način?) Dulc se je izgovarjal tudi na pijanost, vendar pa se je do podrobnosti spominjal vsega, kar se je zgodilo.

Priče so ovrgele obdolženca zagovor kot lažniv. Razprava je pokazala, da je bil pokojni Grubar trezen in miren fant, Dulc pa je, čeprav še zelo mlad, udan pijači in znan pretepač.

Sodišče je obsodilo Dulca na 16 let odzema prostosti s prisilnim delom, izgubo državljanских pravic za 5 let in plačilo pogrebnine.

FIZKULTURA ŠPORT ŠAH

NAMIZNO TENISKI DVOBOJ TD MIRNA — TD NOVO MESTO

Prvo srečanje TD Mirne in TD Novo mesto v namiznem tenisu se je zaključilo z zmago mirnenskih igralcev. Rezultat 15:11 za TD Mirno in 11:15 za TD Novo mesto. V drugi dvoboju pa so zaključili novomeški igralci v svojo korist z rezultatom 24:11. Za TD Mirno, so bili najuspešnejši Kolenc, Šolar in M. Bule, za TD Novo mesto pa Pučko, Dolenc in Romih.

PREMALO POZRTVOVALNA IGRA »KRKI« NI PRINESLA ZMAGE

Nedeljska prvenstvena zvezna tekma v odbojki med Lokomotivo iz Zagreba in novomeško Krko domačinom na Lok ni prinesla pričakovane zmage. Tekma, ki se je zaključila z rezultatom 3:2 za Lokomotivo, v celotnem poteku ni bila na višini tekmovanja. V zvezni ligi. Niti igralci Lokomotive, niti domačini niso igrali dovolj borbeno in požrtvo-

valno. Tesne razlike posameznih iger (12:15, 15:12, 13:15, 15:13 in 15:11) kažejo navidezno enakost obeh moštev, ki pa bi jo igralci Krke z malo več volje nekaterih igralcev lahko obrnili v svojo korist.

V moštvo gostov so se odlikovali Bukovina, Kirac in Butorac, pri domačih pa Dolenc, Pučko in Simič. Pred približno 200 gledalci je dobro sodil tekmo Sinkovec iz Ljubljane.

BOLJŠA JE BILA ZENSKA VRSTA »KRKE«

Preteklo nedeljo je igrala ženska odbojkarica Krke prijateljsko tekmo z Zeleničarjem II v Ljubljani. Odbojkarica vrsta deklet Krke je pokazala lepo in požrtvovalno igro ter zasluženega premagala tehnično boljše domačinke. Rezultat 3:1 (17:15, 15:9, 5:15 in 17:7) pomeni velik uspeh igralke Krke, saj imajo članice Zeleničarja v svojih vrstah odlične igralke. Z dobro igro se je postavila med članicami Krke Lenča Knafljič.

S. Dokl

Gibanje prebivalstva v okraju Trebnje v aprilu 1951

V aprilu je bilo v trebanjskem okraju rojenih 27 otrok, od teh 13 dečkov in 14 deklic. Umrlo je 38 oseb, od teh 20 moških in 18 žensk. Porok je bilo 12.

Poročili so se: Glavan Franc, mali kmet, Vrhovo, in Krajšek Amalija, posest. hči, St. Janž. Bake Janez, mali kmet iz St. Janža, in Purušek Marija, hči pos. iz St. Janža. Strus Ignacij, sin sred. kmeta iz Vel. Gabra, in Trlep Marija, hči sred. kmeta iz Sela-Sumberka. Barle Jože, kmet iz Dobrnica in Črček Amalija, hči kmeta iz Sela-Sumberka. Koželj Franc, pos. sin iz Dobrnica in Pečolj Marija, šivilja iz Dobrnica. Porle Stanjo,

tesar iz Telč, in Zupancič Justina, poljska delavka iz Dobrnica. Grden Jože, mali kmet iz Grosupljeva in Hočevar Ana, hči kmeta. Govejšek Otmar, rudar iz Griz in Slapšek Franciška, kmet. del. iz St. Lovrenca. Povšič Rudolf, pos. sin iz Tržišča in Hočevar Ana, pos. hči iz St. Ruperta, Grabljevic Anton, posestnik iz Sv. Križa, in Zupancič Jožefa, pos. hči iz Sv. Križa. Anžur Vladislav, sin posestnika iz Cateža in Zupancič Angela, hči malega kmeta iz Cateža. Ušeničnik Janez, kmet iz Dobrnica in Malarčič in Lužar Marija, kmet, delavka iz Mirne vasi.

Cestitamo!

VSEM NASIM NAROČNIKOM IN BRALCEM

Zaradi znatne podražitve papirja, ki je prisilila vse dnevne in ostale liste v naši državi in v tujini, da so dvignili naročnino za 100 do 150%, smo bili prisiljeni povišati tudi naročnino za Dolenjski list. Celoletna naročnina za 1951 znaša odslej 300 dinarjev, polletna 150 in četrtletna 75 dinarjev, posamezna številka v drobni prodaji pa 6 dinarjev. Podražitev je stopila v veljavo 1. maja 1951.

Čeprav se je uprava našega časopisa odločila za ta korak le zaradi nastalega položaja s papirjem, smo vendar prepričani, da nam bodo naši bralci in naročniki še vnaprej ostali zvesti. Potrudili se bomo, da bo postal Dolenjski list še bolj zanimiv, pester in privlačen. Od zvesti in naklonjenosti naših naročnikov in bralcev je odvisno nadaljnje izhajanje dolenjskega frontnega glasila.

Eni prihodnjih številke bomo priložili čekovne položnice in prosimo vse naročnike, da čimprej poravnajo zaostalo naročnino oz. vplačajo razliko med prejšnjo in novo naročnino. Naročnina se vplačuje odslej vnaprej tako, da mora imeti vsak naročnik poravnano vsaj četrtletno naročnino. — Vse, ki tednika ne želijo prejemati, prosimo, naj pravočasno pošljejo pisмено odpoved.

Uredništvo in uprava Dolenjskega lista

LOJZE ZUPANC:

„Čičigoj je pa zares nergač“...

V deželi bobojedistanski je že tako mnogo ljudi si prizadeva, da bi s trdim in koristnim delom ustvarilo sobi in potomeem srečno življenje, mnogo je pa tudi takšnih, ki mislijo, da jim je vse dovoljeno, da smejo mesariti z ljudskim premoženjem, da so upravičeni za brezdelje prejemati plačo ali da smejo v treh dneh zaslužiti toliko, kolikor zasluži nameščenev v celim mesecu itd. itd.

Tale »itd.«, ki ni nič drugega ko okrajšava za besedice: in tako dalje pa je tisto, zaradi česar se je Čičigoj oni dan napotil po Bobojedistanu. Videl je mnogo, o, preveč! Slušal je mnogo, o, preveč, da bi bilo mogoče opisati vse, karkoli mu ni bilo všeč.

V Bobojedistanu je bila nekoč cesta. Kadar je bilo sončno vreme, so se po cesti podili osebni in tovorni avtomobili in spreminjali cesto v oblake. Srečni Bobojedistanci! Ziveli so kakor v pravljici, v tisti pravljici, ki pripoveduje, kako so si ljudje zgradili gradove v oblakih. Oblaki prahu, v teh oblakih bobojedistanske hiše in hišice, vmes pa tudi pravi pravcati grad — kdo bi ne bil srečen! A vsaka sreča je opotečaj. Bobojedistanci so sklenili — ker v resničnem življenju pravljica ni zaželena — da bomo cesto, ki se je v deževnih dneh spreminjala v blatno reko, po katerih so ubogi meščani hodili v urade, v tovarne in šole kar po hčuljajah. Nakovali z granitnimi kockami. Rečeno — storjeno! Od nekod so naročili cestni valjar, prekopal cesto podolgem in

počez, nametali na ozko pešpot ob robu ceste gomile granitnih kock, tlakovali cesto od začetka do polovice, drugo polovico pa pustili razrito.

Prihajali so tuji in se čudili delovni vnemi, kajti tlakovanje ceste je trajalo pol-druge leto, potem pa, ko so Bobojedistanci dosegli polovico delovnega plana, so pustili vse v nemar. Spet so prišli tuji in spet so se čudili. »Ti pa znajo, so se smejali, mesto Bobojedistan pa krstili — ker je z vojno na Koreji prišel v modo japonski jezik — z eksotičnim imenom: Sama — jama...«

Toda to ni še nič! Bobojedistanci so še drugačni tiči! Kaj bi le Čičigoj gordnjal zaradi ceste! Cesta v Bobojedistanu je takorekoč vsakemu vidna, nič novega ni povedal Čičigoj, boste rekli. Res je tako, zato je Čičigoj odšel po stranskih mestnih ulicah neznanemu cilju nasproti. Na blatnem dvorišču stare bobojedistanske hiše je zagledal ostanke spomenika, ki je še pred dobrim letom krasil prostrani trg mesta bobojedistanskega. Tisti spomenik, kakor pravijo Bobojedistanci, mestu ni bil v kras in ponos. Toda to so ugotovili Bobojedistanci šele po tje, ko jih je mnogo ljudi iz drugih mest in krajev dežele bobojedistanske opozorilo, da spomenik ni zrela umetniško delo. Zrela umetniško delo spomenik zares ni bil, kakor je ugotovil tudi Čičigoj, ki pa je le obžaloval nezrele Bobojedistance, ker so ostanke spomenika vržli na smetišče, namesto da bi ga kot dokaz bobojedistanskega zanesenjašstva spr-

vili v muzej dežele bobojedistanske. — Ali so se Bobojedistanci sprli s kulturo? Kdo ve?

Se dalje in dalje je Čičigoj vodil reporterski nos, dokler ga ni pripeljal do nekakšne »zorne« trgovine. Tista trgovina je bila zares samo Kmetijska zadruga, njen poslovodja pa kakor Judje staro zavezo spoštuje tisti narodni pregovor, ki pravi: »Ne zna se, kdo pije in kdo plača...« — Vrata v trgovino so bila vso zimo brez uporabne kljuke. Se pravi, vrata so imela kljuko, a ključavnica je bila pokvarjena in vrat vso zimo ni bilo mogoče zapreti. Sredi trgovine je stala pečica, krasen gašperček, v katerem je gorel ogenj od jutra do večera. Ah, le kaj bi se jezil Čičigoj! Saj drv ni kupil poslovodja, temveč Kmetijska zadruga! Streha te zadruge je pričela kazati rebra: burja je odpihnila nekaj strešnikov. Malenkost! Poslovodja Kmetijske zadruge vendar ni kakšen krovček! Ljubi dežek pa je namakal in še namaka zidovje stavbe, ki je ljudska last. Temu se pravi: varčevanje z ljudskim premoženjem!

Nekje v deželi bobojedistanski je hiša, v kateri je pisarna Krajevnega ljudskega odbora in pošta. Lepa hišica sredi prijaznega trga, ob sami glavni cesti, takorekoč. Ob hišici, prav pokraj ceste pa je v zadnjem času nastalo smetišče. Papir, cunje, kosti, stare in smrdljive konzervne škatle se zbirajo na tem pokopališču nesnage. In da je vtiš še lepši: nad smetiščem je »ljudski umetnik« narisal celo zbirko grdih napisov in risb, ki »krase« hišico in pričajo, da so varuhi hišice zares ljudje, ki se razumejo na narodovo čast in kulturo. Čičigoj bi seveda ne bil Čičigoj, če bi ne vprašal mimoidočih, ali na smetišče odlaga papir in odpadke mo-

goče sam tajnik KLO ali poštarica. Nihče mu ni znal tega povedati. Niti tajnik niti poštarica pa smetišča ne vidita in ju ne moti, da napiše in risbe pornografske vsebine ne spadajo na steno hišice, koder delata iz dneva v dan. Temu se pravi: kurja slepota!

Nekje v deželi bobojedistanski — tako je zvedel Čičigoj — pa so ustanovili igralsko družinico, ki je dve leti uprizarjala igre in za vsako igro izterjala od obiskovalcev prireditve po par tisočakov. Igralska družinica pa bi ne bila družinica, če bi ne ostalo vse v družini (kar se zgodi nepravilnega!) Ni vse za vse ljudi! Tudi to naj drugih ljudi ne zanima, kam je izginil denar od prireditev.

»Naj ostane vse lepo v družini«, si mislijo člani družinice, ki so na vprašanje, kje imajo denar od prireditev, samo skpmignili z rameni. Potem pa vse tiho je bil! Igralci pa še danes nimajo urejene dvorane, ki je brez sedežev, brez najpotrebnejše opreme, skratka brez vsega. Čičigoj je zvedel, da so imeli igralci učitelja, ki jih je učil iger, ko pa je učitelj želel zvedeti, kam so »vložili« ali boljše »zaizložili« denar od prireditev, bi mu kmalu odgriznil nos — tako so bili užaljeni nad tem vprašanjem. Temu se pravi: izgubljena igra...

Marsikaj je še videl in slušal radovedni Čičigoj. Toda vsega ni mogoče opisati. Papir vzdržij vse, to je že res, vprašanje pa je, če vse vzdržal tudi Čičigojev hrbet, kajti tisti, ki jim je Čičigoj kdaj koli bral levite, so se, se še in se bodo, dokler bo rakovo, procvitala dežela bobojedistanska, junčili: »Čičigoj je pa zares nergač! Prej ne bo miroval, dokler mu ne bomo prešteli reber...«